

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI ABU RAYHON BERUNIY
NOMIDAGI URGANCH DAVLAT UNIVERSITETI

“QURILISH VA ARXITEKTURA SOHASIDAGI INNOVATSION
G'OYALAR, INTEGRATSIYA VA TEJAMKORLIK”

УРГЕНЧСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ АБУ РАЙХАНА БЕРУНИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ
«ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ, ИНТЕГРАЦИЯ
И ЭКОНОМИКА В ОБЛАСТИ
СТРОИТЕЛЬСТВА И АРХИТЕКТУРЫ»

IN THE NAME OF
ABU RAYHAN BERUNI
URGANCH STATE UNIVERSITY

“INNOVATIVE IDEAS, INTEGRATION,
AND ECONOMY IN THE FIELD OF
CONSTRUCTION AND
ARCHITECTURE”
SCIENTIFIC AND PRACTICAL
REPUBLICAN CONFERENCE

MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA
ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA
1-TO'PLAMI

TASHKILIY QO‘MITASI:

RAIS:

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti rektori v.v.b.,
professor - **S.U. Xodjaniyazov**

HAMRAISLAR:

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti ilmiy ishlar va
innovatsiyalar bo‘yicha prorektori, PhD, dotsent - **Z.Sh. Ibragimov**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti xalqaro hamkorlik
bo‘yicha prorektori, f-m.f.d., professor - **G‘.U. Urazboyev**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti, Texnika fakulteti
dekani, f-m.f.n., dotsent - **M.Q. Qurbanov**

Toshkent davlat transport universiteti, Avtomobil yo‘llari muhandisligi
fakulteti dekani, t.f.d., professor - **A.X. Urokov**

Xorazm viloyati Qurilish va uy-joy kommunal xo‘jaligi boshqarmasi, Urganch
tuman bosh arxitektori - **R.B. Matmurotov**

ILMIY KOTIB:

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti, “Qurilish”
kafedrası dotsenti, PhD - **A.A. Qutlijev**

TASHKILIY QO‘MITA A‘ZOLARI:

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti yoshlar masalalari
va ma‘naviy-ma‘rifiy ishlar bo‘yicha prorektori, PhD, dotsent - **D.I. Ibadullayev**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti moliya-iqtisod
ishlari bo‘yicha prorektori - **A. Atajanov**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti “Qurilish”
kafedrası mudiri, t.f.n., dots. – **Q.K. Axmedov**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti “Arxitektura”
kafedrası mudiri **R. Palvanov**

t.f.d., prof., R. Raximov, t.f.d., prof., B.Raxmonov, t.f.n., dots., K.Kuryozov, i.f.n., dots., N. Sattorov, a.f.n., dots., M. Setmamatov, a.f.f.d., dots., S. Atoshev, a.f.f.d., Sh. Abdullayeva, dots., Sh. Xo‘janiyozov, t.f.f.d., S. Sultanova, A. Atamuratov, A. Seyitniyozova, N. Kariyeva, S. Rajabov, S. Yusufov, A. Sobirov, X. Madirimov, X. Radjabov, I. Bekturdiyev, B. Radjapov, A. Xodjayazov, A. Matkarimov, M. Djumanazarova, R. Nafasov, Sh. Navruzov, Y. Tadjiyev, R. Sovutov, A. Samandarov, L. Yusupova, Sh. Masharipov, H. Bekchanov, D. Shalikarova, S. Nurmuhammedov, I. Matnazarov, Q. Soburov, K. Yuldashev, A. Bobojonov, Sh. Nurimetov, H. Masharipova, S. Qurambayev, M. Ashurova, A. Shomurotov.

ILMIY-TEXNIK ANJUMAN DASTURIY QO‘MITASI:

Rais: “ARXITEKTURA, QURILISH, DIZAYN” ilmiy-amaliy jurnalining bosh muharriri, i.f.d., prof. **Nurimbetov Ravshan Ibragimovich**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universitetida 2025 yil 15-16-sentabr kunlari “Qurilish va arxitektura sohasidagi innovatsion g‘oyalar, integratsiya va tejamkorlik” mavzusidagi respublika miqyosidagi ilmiy va ilmiy-texnik konferensiya materiallari kiritilgan.

To‘plamga kiritilgan maqolalar mazmuni, ilmiy salohiyati va keltirilgan dalillarning haqqoniyligi uchun mualliflar mas’uldirlar.

2020-yil 21-dekabrda O‘RQ-654-sonli qonuni qabul qilindi. Bunda “Boj-xona tartib-taomillarini soddalashtirish va uyg‘unlashtirish to‘g‘risidagi xalqaro konvensiyaga O‘zbekiston Respublikasining qo‘shilish to‘g‘risida”gi qonuni qabul qilinganligi respublikamiz tovar aylanmasini oshirishga va xalqaro tashishlarni kengaytirishga keng imkoniyatlar ochadi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. www.gov.uz. (O‘zbekiston Respublikasi xukumatining rasmiy sayti)
2. www.mjko.uz (O‘zbekiston Respublikasi Uy-joy kommunal xizmat ko‘rsatish vazirligi)
3. www.minstroy.uz (O‘zbekiston Respublikasi Qurilish vazirligi)

SHAHAR TRANSPORT TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH VA AQLLI TEKNOLOGIYALARNI QO‘LLASH ASOSIDA MULTIMODEL TIZIMNI RIVOJLANTIRISH

Rajabova Oltinoy Davron qizi, Sattarov Ne‘matjon Azatbayevich

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti

PhD, dotsent v.b nemat6778@email.ru

Annotatsiya

Urganch shahrining yo‘lovchi transporti infratuzilmasini takomillashtirish masalalari hamda ularni rivojlantirish tamoyillari yoritilgan. Bugungi kunda shahar transport tizimining samarali faoliyati aholining ijtimoiy-iqtisodiy hayoti va shahar infratuzilmasining barqaror rivojlanishini ta‘minlashda muhim omil hisoblanadi. Maqolada yo‘lovchi tashish xizmatlarining sifatini oshirish, ekologik xavfsiz transport vositalaridan foydalanish, yo‘l-transport tizimini zamonaviy texnologiyalar asosida boshqarish hamda aholining qulay va xavfsiz harakatlanishini ta‘minlash masalalariga alohida e‘tibor qaratilgan. Mazkur maqola transport sohasi mutaxassislari, shaharsozlik bilan shug‘ullanuvchi olimlar hamda davlat boshqaruvi organlari uchun amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so‘zlar

Urganch shahar, yo‘lovchi transporti, infratuzilma, jamoat transporti, takomillashtirish, tamoyillar, ekologiya, raqamli boshqaruv, transport-logistika, innovatsiya, xavfsizlik, barqaror rivojlanish.

Kirish

Hozirgi kunda dunyo miqyosida urbanizatsiya jarayonlari jadallik bilan kechayotgani sababli shaharlar infratuzilmasini takomillashtirish, jumladan, yo‘lovchi transporti tizimini rivojlantirish masalasi alohida dolzarblik kasb etmoqda. Xalqaro tajribalar shuni ko‘rsatmoqdaki, zamonaviy shaharlarning iqtisodiy salohiyati va ijtimoiy hayoti ko‘p jihatdan jamoat transporti samaradorligiga bevosita bog‘liqdir. Shahar transport tizimining puxta tashkil etilishi nafaqat aholining kundalik ehtiyojlarini qondiradi, balki turizmni rivojlantirish, ekologik muvozanatni ta‘minlash va shaharlarning investitsion jozibadorligini oshirishga ham katta hissa qo‘shadi. Urganch shahri Xorazm viloyatining markazi sifatida respublikaning muhim iqtisodiy, madaniy va turistik markazlaridan biri hisoblanadi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning so‘nggi yillarda shahar infratuzilmasini modernizatsiya qilish, ekologik toza transport vositalaridan foydalanishni kengaytirish va raqamli boshqaruv tizimlarini joriy etish borasidagi tashabbuslari ushbu sohada tub o‘zgarishlar qilish uchun keng imkoniyat yaratmoqda. Xususan, “Yashil makon”, “Raqamli O‘zbekiston – 2030” va transport sohasiga oid boshqa strategik hujjatlar Urganch shahrida ham jamoat transporti tizimini zamonaviy bosqichga olib chiqishga xizmat qiladi. Shu bois, mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi - Urganch shahrida yo‘lovchi transporti infratuzilmasini takomillashtirishning ilmiy asoslangan tamoyillarini ishlab chiqish, mavjud muammolarni o‘rganish va ularni bartaraf etishning amaliy yo‘llarini taklif etishdan iboratdir.

Metodologiya

Urganch shahrida yo‘lovchi transporti infratuzilmasini takomillashtirish masalasi nafaqat ichki shahar aholisiga xizmat ko‘rsatish, balki Xorazm viloyati va

butun respublikaning transport-logistika tizimini samarali rivojlantirish uchun ham strategik ahamiyatga ega. Transport tizimining puxta yo'lga qo'yilishi shahar ijtimoiy hayotida qulaylik yaratish, iqtisodiy faollikni oshirish, turizm salohiyatini kengaytirish va atrof-muhitni muhofaza qilishga xizmat qiladi.

1. Transport parkining eskirganligi va texnik xizmat ko'rsatish muammolari. Aksariyat avtobuslar va jamoat transporti vositalari 10-15 yildan ortiq vaqt mobaynida foydalanilmoqda. Bu nafaqat yo'lovchilarga qulaylik yaratmaydi, balki texnik nosozliklar tufayli xavfsizlik darajasini pasaytiradi.

2. Transport tirbandliklari. Shahar markazida avtomobillar sonining ko'payishi oqibatida transport harakati sekinlashmoqda. Jamoat transporti uchun alohida yo'laklar yetarli emasligi sababli avtobuslar ham tirbandlikda qolib ketmoqda.

3. Transport xizmatlari sifati. Ko'plab avtobuslarda konditsioner, elektron to'lov tizimi, axborot displeylari mavjud emas. Bu esa zamonaviy transport xizmatlari standartiga mos kelmaydi.

4. Marshrut tarmog'ining optimal emasligi. Ayrim hududlarda transport tanqis, ba'zi yo'nalishlarda esa ortiqcha avtobuslar harakatlanmoqda. Bu resurslardan samarasiz foydalanishga olib keladi.

5. Transport infratuzilmasining jismoniy qulay emasligi. Bekatlarning ko'pchiligi zamonaviy talabga moslashtirilmagan, yo'lovchilar uchun xavfsizlik choralarning yetarli emasligi kuzatiladi.

6. Ekologik muammolar. Hozirda transport parkida asosan dizel yoqilg'isida ishlaydigan avtobuslardan foydalaniladi. Bu esa havoning ifloslanishiga va aholining salomatligiga salbiy ta'sir qiladi.

Urganch shahrida jamoat transportini samarali rivojlantirish uchun quyidagi tamoyillar ishlab chiqilishi va amaliyotga tatbiq etilishi zarur: Barqaror rivojlanish tamoyili. Jamoat transportini modernizatsiya qilish jarayonida ekologik toza va energiya tejankor transport vositalaridan foydalanish, "yashil transport" konsepsiyasini bosqichma-bosqich joriy etish. Raqamlashtirish va innovatsiya tamoyili. GPS monitoring, mobil ilovalar orqali avtobuslarning real vaqtda

kuzatilishi, elektron chipta tizimini yo'lga qo'yish, yo'lovchi oqimlarini sun'iy intellekt yordamida tahlil qilish. Ijtimoiy qulaylik tamoyili. Transport vositalari nogironligi bo'lgan shaxslar, keksalar va bolali yo'lovchilar uchun qulay bo'lishi kerak. Shuningdek, bekatlarda bepul Wi-Fi, axborot panellari va xavfsizlik kameralarini o'rnatish. Transport-logistika integratsiyasi. Shahar transportini temir yo'l vokzali, aeroport va shaharlararo avtovokzal bilan uyg'unlashtirish, yagona transport kartasi asosida turli transport vositalaridan foydalanish imkoniyatini yaratish. Xavfsizlik tamoyili. Transport vositalarining muntazam texnik ko'rikdan o'tkazilishi, bekatlarda va avtobuslarda videokuzatuv tizimlarini joriy qilish, haydovchilarning malakasini oshirish.

Xalqaro tajriba asosida qo'llash. Dunyo shaharlarida jamoat transporti samaradorligini oshirish uchun turli innovatsion yondashuvlardan foydalanilmoqda: Turkiya (Istanbul). "Metrobus" tizimi joriy etilgan bo'lib, alohida yo'laklarda tezkor avtobuslar harakatlanadi. Bu tirbandlikni kamaytiradi. Germaniya (Berlin). Elektrobusslar va tramvaylar asosiy transport vositasi bo'lib, ekologik tozalik va energiya tejamkorlikni ta'minlaydi. Janubiy Koreya (Seul). Elektron chipta tizimi, mobil ilovalar orqali transportni nazorat qilish yo'lga qo'yilgan. Bu xizmat samaradorligini va yo'lovchilar qoniqishini oshirgan. Urganch shahrida ham ushbu tajribalardan foydalanib, transport tizimini modernizatsiya qilish mumkin.

Taklif va istiqbollar. Shahar markazida jamoat transporti uchun alohida yo'laklar tashkil etish. Avtobuslarni elektr va gazda ishlaydigan transport vositalariga bosqichma-bosqich almashtirish. Yagona elektron chipta tizimini joriy qilish, yo'lovchilar uchun mobil ilova ishlab chiqish. Transport bekatlarini rekonstruksiya qilish, ularni qulay va zamonaviy infratuzilma bilan ta'minlash. Xususiy transport kompaniyalarini jalb qilish, raqobatni oshirish orqali xizmat sifatini yaxshilash. Yo'l harakati xavfsizligini ta'minlash uchun zamonaviy svetoforlar, videokameralar va avtomatik boshqaruv tizimlarini kengaytirish.

Kutilayotgan natijalar.

Mazkur taklif va tamoyillarni amalga oshirish orqali: Shahar transport tizimi samaradorligi oshadi; Yo'lovchilar uchun qulay va xavfsiz muhit yaratiladi; Transport tirbandliklari kamayadi; Havo ifloslanishi va ekologik muammolar kamayadi; Shahar turizm salohiyati va investitsion jozibadorligi ortadi; Urganch shahri zamonaviy va innovatsion shahar transport tizimiga ega bo'ladi.

Urganch shahrida yo'lovchi transporti infratuzilmasini takomillashtirish masalasi shahar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining eng muhim tarkibiy qismidir. Transport tizimi nafaqat aholining kunlik ehtiyojlarini qondiradi, balki iqtisodiyot, turizm, ekologiya va madaniy muhit rivojiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, mazkur masalani har tomonlama tahlil qilish va takomillashtirish yo'llarini ishlab chiqish dolzarb hisoblanadi.

1. Transport tizimining shahar hayotidagi o'rni. Transport infratuzilmasi shahar hayotining asosiy qon tomirlaridan biridir. Aholining ish joylari, o'quv muassasalari, savdo markazlari va boshqa ijtimoiy ob'ektlarga qulay harakatlanishi uchun samarali jamoat transporti tizimi zarur. Urganch shahri Xorazm viloyatining ma'muriy, iqtisodiy va madaniy markazi bo'lgani sababli, bu yerda jamoat transportiga bo'lgan talab yildan-yilga ortib bormoqda. Ayniqsa, turizm rivojlanishi bilan shaharga tashrif buyurayotgan xorijiy va mahalliy sayyohlar soni ko'paymoqda. Bu esa transport tizimini xalqaro standartlarga moslashtirish zaruriyatini kuchaytirmoqda.

2. Mavjud muammolar va ularning oqibatlari. Bugungi kunda Urganch shahrida transport tizimi bir qator muammolar bilan to'qnash kelmoqda: Transport vositalarining eskirganligi. Ko'plab avtobuslar texnik jihatdan zamonaviy talabga javob bermaydi. Eskirgan transport vositalari tez-tez nosozliklarga uchrab, yo'lovchilarga qulaylik yaratmaydi. Marshrutlar tarmog'ining optimal emasligi. Ba'zi hududlarda avtobuslar soni ortiqcha bo'lsa, ayrim mahallalarda transport yetarli emas. Bu resurslardan samarasiz foydalanishga olib keladi. Transport xizmatlari sifatining pastligi. Avtobuslarda konditsioner, elektron chipta tizimi, axborot displeylari mavjud emas. Bu yo'lovchilarning noroziligiga sabab bo'lmoqda. Transport tirbandliklari. Avtomobillar sonining keskin oshishi shahar markazida

tirbandliklar keltirib chiqarmoqda. Jamoat transporti uchun alohida yo‘laklar mavjud emas. Ekologik muammolar. Dizel yoqilg‘isida ishlaydigan avtobuslar havoga katta miqdorda zararli moddalar chiqaradi.

Takomillashtirish tamoyillari. Urganch shahrida transport infratuzilmasini takomillashtirish uchun quyidagi tamoyillarni amaliyotga tatbiq etish muhimdir:

Ekologik barqarorlik. Avtobuslarni bosqichma-bosqich elektr va gazda ishlaydigan transport vositalariga almashtirish. “Yashil transport” konsepsiyasini joriy etish orqali havo sifatini yaxshilash.

Raqamli boshqaruv. GPS monitoring, mobil ilovalar orqali avtobuslar kelish vaqtini kuzatish imkoniyati, elektron chipta tizimini joriy etish. Bu xizmatni shaffof va qulay qiladi.

Transport-logistika integratsiyasi. Jamoat transportini temir yo‘l, aeroport va shaharlararo avtovokzal bilan bog‘lash. Yagona chipta tizimi orqali barcha transport vositalaridan foydalanish imkoniyatini yaratish.

Yo‘lovchi qulayligi. Bekatlarni zamonaviy standartlarga mos qayta qurish, yo‘lovchilar uchun yopiq pavilyonlar, elektron axborot panellari o‘rnatish, nogironligi bo‘lgan shaxslar uchun qulay sharoit yaratish.

Innovatsion yondashuvlar. “Smart city” konsepsiyasi asosida transport tizimini raqamlashtirish, aqlli svetoforlar, videokuzatuv va avtomatik boshqaruv tizimlarini kengaytirish.

Davlat-xususiy sheriklik asosida loyihalarni amalga oshirish, xususiy transport kompaniyalarini jalb qilish, xorijiy investitsiyalarni kengaytirish. Xalqaro tajriba. Rivojlangan davlatlarda jamoat transporti infratuzilmasini rivojlantirishda bir qancha ilg‘or tajribalar qo‘llanilgan: Turkiya (Istanbul). “Metrobüs” tizimi orqali avtobuslar alohida yo‘laklarda tezkor harakatlanmoqda. Bu tirbandliklarni sezilarli kamaytirgan. Germaniya (Berlin). Elektrobusslar va tramvaylar shahar transportining asosiy qismini tashkil etadi. Bu ekologik muhitni sog‘lomlashtirishda katta rol o‘ynaydi. Janubiy Koreya (Seul). Elektron chipta tizimi, GPS orqali transportni kuzatish va mobil ilovalar yo‘lovchilarga yuqori qulaylik yaratmoqda. Xitoy (Pekin). Transport

tizimi sun'iy intellekt asosida boshqariladi, bu yo'lovchilar oqimini samarali tartibga soladi. Ushbu tajribalarni Urganch shahrida ham bosqichma-bosqich qo'llash mumkin. Urganch shahrida transport tizimini modernizatsiya qilish uchun quyidagi choralarni amalga oshirish maqsadga muvofiq: Shahar markazida jamoat transporti uchun alohida yo'laklar tashkil etish. Elektr va gazda ishlaydigan transport vositalarini joriy etish. Yagona elektron chipta tizimini yo'lga qo'yish va mobil ilova ishlab chiqish. Transport bekatlarini zamonaviy infratuzilma bilan jihozlash. Yo'l harakati xavfsizligini ta'minlash uchun videokuzatuv va aqlli svetofor tizimlarini kengaytirish. Transport sohasida xususiy sektor ishtirokini kuchaytirish. Taklif etilgan choralar amalga oshirilsa: transport xizmatlari sifati oshadi; tirbandliklar kamayadi; yo'lovchilar uchun qulay va xavfsiz muhit yaratiladi; ekologik muhit yaxshilanadi; shahar turizm va investitsiya jozibadorligi ortadi. Natijada, Urganch shahri zamonaviy, barqaror va qulay transport infratuzilmasiga ega bo'lgan shahar sifatida rivojlanadi.

Xulosa

Urganch shahrida yo'lovchi transporti infratuzilmasini takomillashtirish bugungi kunning eng dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Aholi sonining ortib borishi, iqtisodiy faollikning kuchayishi va turizm salohiyatining kengayishi shahar transport tizimiga bo'lgan talabni yanada oshirmoqda. Mavjud tizimning samaradorligi pastligi, transport vositalarining eskirganligi, marshrutlarning optimal tashkil etilmaganligi, tirbandliklarning kuchayishi va ekologik muammolar jamoat transporti sohasida tub islohotlarni amalga oshirishni taqozo etadi. Yuqorida taklif etilgan tamoyillar – ekologik barqarorlik, raqamli boshqaruv, transport-logistika integratsiyasi, yo'lovchi qulayligi, innovatsion yondashuvlar va moliyaviy barqarorlik – shahar transport tizimini zamonaviy talablarga mos ravishda rivojlantirish uchun asosiy yo'nalish bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
2. Jo'rayev A., Sodiqov Sh. Shahar transporti tizimini rivojlantirishning innovatsion yo'nalishlari. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2020.
3. Xorazm viloyati hokimligi huzuridagi iqtisodiy tahlil markazi. Urganch shahrining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari. – Urganch, 2022.
4. Rodrigue, J.-P., Comtois, C., & Slack, B. The Geography of Transport Systems. – New York: Routledge, 2020..
5. World Bank. Sustainable Urban Transport: Principles and Implementation. – Washington D.C., 2021.

SAMARQAND SHAHRIDA YO'LOVCHI JAMOAT TRANSPORTI VA UNING ISTIQBOLLI RIVOJLANISHI SHARTLARI

Beknazarov Murod Boynazarovich

SamDAQU, katta o'qituvchi

Boynazarov Mexroj Murod o'g'li

SamDAQU talaba

Haitmetov Kamronbek Murodovich

SamDAQU talaba

Annotosiya

Maqolada Samarqand shahrida jamoat transportining hozirgi holati, mavjud muammolari va istiqbolli rivojlanish shartlari tahlil qilinadi. Shahar transporti tizimida avtobus, elektrobus, tramvay va taksilar asosiy o'rin tutadi. So'nggi yillarda shahar infratuzilmasini modernizatsiya qilish, elektrobuslarni xarid qilish va ekologik barqarorlikni ta'minlash bo'yicha keng ko'lamli ishlar olib borilmoqda. Shu bilan birga, transport tizimini takomillashtirish uchun intellektual texnologiyalarni joriy etish, yo'lovchi oqimini samarali boshqarish va shaharsozlik bilan uzviy bog'liqlik muhim ahamiyat kasb etadi.

Аннотация